Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0051

Soovitus nõukogule ELi prioriteetide kohta ÜRO naiste staatuse komisjoni 70. istungjärguks

Euroopa Parlamendi 12. veebruari 2026. aasta soovitus nõukogule, mis käsitleb ELi prioriteete ÜRO naiste staatuse komisjoni 70. istungjärguks (2025/2240(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse ÜRO naiste staatuse komisjoni 70. istungjärku, mis toimub 2026. aasta märtsis, selle prioriteetset teemat „Ensuring and strengthening access to justice for all women and girls, including by promoting inclusive and equitable legal systems, eliminating discriminatory laws, policies, and practices, and addressing structural barriers“ (Kõigi naiste ja tütarlaste jaoks õiguskaitse kättesaadavuse tagamine ja tugevdamine, sealhulgas kaasavate ja õiglaste õigussüsteemide edendamise, diskrimineerivate seaduste, poliitika ja tavade kaotamise ning struktuursete tõkete kõrvaldamise kaudu) ning sellel läbivaadatavat teemat „Women’s full and effective participation and decision making in public life, as well as the elimination of violence, for achieving gender equality and the empowerment of all women and girls“ (Naiste täielik ja tõhus osalemine ja otsuste tegemine avalikus elus ning vägivalla kaotamine, et saavutada sooline võrdõiguslikkus ning võimestada kõiki naisi ja tütarlapsi),

– võttes arvesse ÜRO 18. detsembri 1979. aasta konventsiooni naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta,

– võttes arvesse ÜRO 12. detsembri 2006. aasta puuetega inimeste õiguste konventsiooni, eriti selle artikleid 6 ja 13 õigusemõistmisele juurdepääsu ning puuetega naiste ja tütarlaste mitmekordse diskrimineerimise kohta,

– võttes arvesse ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030, nimelt põhimõtet, et kedagi ei tohi kõrvale jätta, ja eelkõige kestliku arengu eesmärki nr 5, millega püütakse saavutada sooline võrdõiguslikkus ja tagada naistele võrdsed õigused majandusressurssidele ning juurdepääs omandile ja kontrollile maa

ja muude omandivormide, finantsteenuste, pärandi ja loodusvarade üle, ning kestliku arengu 10. eesmärki, millega püütakse kaotada diskrimineerivad seadused, poliitika ja tavad ning edendada asjakohaseid õigusakte, poliitikat ja meetmeid,

– võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikleid 20, 21, 23 ja 47,

– võttes arvesse oma 11. aprilli 2024. aasta resolutsiooni abordiõiguse lisamise kohta Euroopa Liidu põhiõiguste hartasse[1],

– võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 25. novembri 2020. aasta ühisteatist „ELi soolise võrdõiguslikkuse kolmas tegevuskava (GAP III) – ambitsioonikas tegevuskava soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamiseks ELi välistegevuses“ (JOIN(2020)0017), milles esitatakse ELi soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava aastateks 2021–2025,

– võttes arvesse komisjoni 7. märtsi 2025. aasta teatist „Naiste õiguste tegevuskava“ (COM(2025)0097), milles kinnitatakse taas ELi pühendumust soolisele võrdõiguslikkusele,

– võttes arvesse komisjoni 5. märtsi 2020. aasta teatist „Võrdõiguslik liit: soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025“ (COM(2020)0152),

– võttes arvesse oma 13. novembri 2025. aasta resolutsiooni soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2025 kohta[2],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiivi 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded ning asendatakse nõukogu raamotsus 2001/220/JSK[3], ja selle direktiivi uuesti sõnastamist, mis on praegu pooleli,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta direktiivi (EL) 2024/1385, mis käsitleb naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamist[4],

– võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu 19. juuni 2008. aasta resolutsiooni 1820 (2008) seksuaalvägivalla kasutamise kohta

---

1 ELT C, C/2025/1279, 13.3.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1279/oj.
2 Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2025)0278.
3 ELT L 315, 14.11.2012, lk 57, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj.
4 ELT L, 2024/1385, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj.

sõjapidamise vahendina,

– võttes arvesse ÜRO põhimõtteid ja suuniseid juurdepääsu kohta tasuta õigusabile kriminaalõiguse süsteemides, mis võeti vastu 2012. aasta detsembris,

– võttes arvesse komisjoni 2021.–2027. aasta õigusprogrammi, millega toetatakse rahaliselt tsiviil- ja kriminaalasjades tehtavat õigusalast koostööd, näiteks kohtunike ja muude õigusala töötajate koolitamist ning kodanike ja ettevõtjate tõhusat juurdepääsu õigusemõistmisele,

– võttes arvesse Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooni (Istanbuli konventsioon),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 81 lõiget 2,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 121,

– võttes arvesse naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni raportit (A10-0010/2026),

A. arvestades, et sooline võrdõiguslikkus on aluspõhimõte, mis on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 23; arvestades, et see põhimõte kehtib kõigis eluvaldkondades ja poliitikavaldkondades, sealhulgas õiguskaitse kättesaadavuse puhul; arvestades, et soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist, sootundlikku eelarvestamist ja valdkonnaülest lähenemisviisi tuleks rakendada kõikides ELi poliitikavaldkondades ja neisse lõimida, kuna need on olulised soolise võrdõiguslikkuse saavutamiseks; arvestades, et sise- ja välispoliitika peaksid jääma järjepidevaks ja sidusaks, et tagada inim- ja põhiõiguste, demokraatia ja soolise võrdõiguslikkuse tõhus ja usaldusväärne edendamine kogu maailmas;

B. arvestades, et sooline võrdõiguslikkus, demokraatia, põhiõigused ja õigusriik on omavahel lahutamatult seotud; arvestades, et naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas esineb üha rohkem tagasilööke, mis on tingitud soolise võrdõiguslikkuse vastaste ja demokraatiavastaste liikumiste sagenemisest; arvestades, et hiljutised USA arenguabi kärped mõjutavad ebaproportsionaalselt naisi ja tütarlapsi kogu maailmas, suurendades haavatavust ja kahjustades kogukondi; arvestades, et ÜRO Peaassamblee on hoiatanud aktiivse vastuseisu eest soolisele võrdõiguslikkusele ja ülemaailmsete tagasilöökide eest naiste õiguste valdkonnas; arvestades, et eksisteerib selge ja kiireloomuline vajadus kinnitada

naiste ja tütarlaste sisulist võrdõiguslikkust ja inimõigusi[5];

C. arvestades, et naiste ja tütarlaste õigused ja sooline võrdõiguslikkus on põhilised inimõigused ning inimarengu, sotsiaalse õigluse, demokraatia, õigusriigi, elatustaseme parandamise, vaesuse vähendamise, kliimakriisiga tegelemise ning rahumeelse, õiglase, jõuka ja kestliku maailma jaoks vajaliku aluse loomise olulised eeltingimused; arvestades, et üldiselt tähendab naiste õiguste saavutamine kogu maailmas konkurentsivõime suurenemist, edendades kaasavat majanduskasvu, vähendades ebavõrdsust ning tagades naiste oskuste ja potentsiaali täieliku ärakasutamise kõigis ühiskonnasektorites;

D. arvestades, et vaesust ja diskrimineerimist süvendavad läbipõimunud tegurid, nagu rassism, puue, rändestaatus, seksuaalne sättumus, sooline identiteet ja sootunnused, nagu on rõhutatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 21; arvestades, et menstruatsiooniga seotud rahapuudus on endiselt oluline takistus soolisele võrdõiguslikkusele, piirates miljonite naiste ja tütarlaste haridust, tervist ja majanduslikku osalemist kogu maailmas ning piirates seeläbi nende juurdepääsu õigusemõistmisele ning kahjustades nende esindatust ja osalemist otsustusprotsessides kõigil tasanditel;

E. arvestades, et õiguskaitse kättesaadavus on rahvusvahelises õiguses laialdaselt tunnustatud põhiline inimõigus, keskne mõiste laiemas õigusvaldkonnas ning õigusriigi ja demokraatia nurgakivi; arvestades, et EL tunnustab õiguskaitse kättesaadavust Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 47 põhiõigusena; arvestades, et tõhus juurdepääs õigusemõistmisele nõuab usaldusväärseid andmeid, läbipaistvaid menetlusi, tõenduspõhist poliitikakujundamist ja erapooletuid institutsioone, mis tagavad, et naised ja tütarlapsed saavad kasutada oma õigusi ilma diskrimineerimiseta; arvestades, et õiguskaitse kättesaadavus on põhiline inimõigus, mis põhineb õiglastel seadustel, tõhusal jõustamisel, taskukohasel toetusel, sooteadlikel institutsioonidel ja vastutusmehhanismidel; arvestades, et diskrimineerivad seadused, soolised stereotüübid, rahalised tõkked ja institutsiooniline kallutatus takistavad jätkuvalt paljusid naisi ja tütarlapsi, eriti neid, kes seisavad silmitsi läbipõimunud diskrimineerimisega; arvestades, et kaitsetus olukorras olevad naised ja tütarlapsed, sealhulgas need, kes on puudega, elavad maapiirkondades või äärealadel, või eakad naised, seisavad sageli silmitsi lisatakistustega õigusemõistmisele ja õiguslikule toele juurdepääsul; arvestades, et digiüleminek ja tehisintellekt kujundavad üha enam õiguskaitse kättesaadavust, mis nõuab meetmeid algoritmilise diskrimineerimise, digitaalse tõrjutuse ja veebikahju vastu; arvestades, et tasuta õigusabi on oluline

---

5 https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g24/073/47/pdf/g2407347.pdf

õiguskaitse võrdse kättesaadavuse tagamiseks, samas kui parimate tavade vahetamine aitab parandada tasuta õigusabi süsteemide kvaliteeti ja järjepidevust;

F. arvestades, et naiste ja tütarlaste üldine ja võrdne juurdepääs õiguskaitsele on endiselt keeruline ja kriitiline küsimus kõigis maailma piirkondades ning see on eriti keeruline mõnes piirkonnas, eriti neis, kus demokraatlikud institutsioonid ja õigusriik on nõrgad; arvestades, et majanduslik heidutus, piiratud juurdepääs õigusabile, suured kulud, keerulised kohtumenetlused, digitaalsed ja keelelised tõkked, usaldamatus kohtusüsteemide vastu, levinud soolised stereotüübid, rassiline kallutatus, misogüünia ja süsteemne diskrimineerimine takistavad jätkuvalt naiste ja tütarlaste tõhusat juurdepääsu õigusemõistmisele;

G. arvestades, et naised on kogu maailmas kohtusüsteemi ja prokuratuuri kõrgeimatel tasanditel endiselt tõsiselt alaesindatud, eelkõige juhtivatel ametikohtadel, nagu kohtute eesistujad, ülemkohtunikud ja prokuratuuride juhid; arvestades, et prioriteediks peab olema saavutada nendes otsuseid tegevates organites tasakaalustatud sooline esindatus; arvestades, et sootundlikku lähenemisviisi tuleb jätkata, isegi kui naiste esindatus on tagatud; arvestades, et soolise perspektiivi integreerimine kohtuotsuste tegemisse on oluline, et tagada naistele ja tütarlastele võrdne juurdepääs õigusemõistmisele, ning eeldab tõsiasjade hindamist ja seaduste kohaldamist ilma soolise kallutatuse ja kahjulike stereotüüpideta nii otsuses endas kui ka selle tegemise protsessis; arvestades, et 2024. aastal andis ÜRO naiste diskrimineerimise likvideerimise komitee (CEDAW) välja üldsoovituse nr 40 otsustussüsteemides naiste võrdse ja kaasava esindatuse kohta nii võrdsel juurdepääsul otsustussüsteemidele kui nende raames võrdsete volituste omamisel;

H. arvestades, et ÜRO toetab aktiivselt naiste suuremat osalemist kohtusüsteemis sihtotstarbeliste algatuste ja kampaaniate kaudu; arvestades, et naiste suurem esindatus õigusasutustes on seotud ohvrikesksemate lähenemisviisidega õigusemõistmisele ning on oluline tagamaks, et ohvrid tunneksid, et neid toetatakse ja kuulatakse, kui nad endast teada annavad ja õiguskaitse kättesaadavust taotlevad; arvestades, et vaja on selgeid eeskirju ja tugevaid õigusnorme, koolitust nende kohaldamise kohta ning soolise võrdõiguslikkuse ja õigusemõistmise alaseid teadlikkuse suurendamise algatusi nii õigussektori spetsialistide kui ka kodanikuühiskonna jaoks;

I. arvestades, et naistevastane vägivald, sooline vägivald ja perevägivald kujutavad endast põhiõiguste rikkumist; arvestades, et õigussüsteemid peavad täielikult arvesse võtma ohvrite erivajadusi, pakkudes piisavat kaitset, tõhusaid õiguskaitsevahendeid, kättesaadavaid tugiteenuseid ja piisavat koolitust pädevatele

asutustele, kes puutuvad kokku soolise vägivalla ohvritega, et vältida teisest ohvristamist; arvestades, et paljud naised ja tütarlapsed seisavad endiselt silmitsi märkimisväärsete takistustega väärkohtlemisest teatamisel ja õigusabile juurdepääsul; arvestades, et ametlikult tuleb tunnistada kõiki vägivalla vorme, sealhulgas psühholoogilist, emotsionaalset ja vaimset väärkohtlemist ning sunni- ja finantskontrolli; arvestades, et sooliste stereotüüpide, misogüünia ja seksismi püsimine institutsioonides koos struktuursete ja menetluslike takistustega takistab jätkuvalt vägivalla ohvriks langenud naiste juurdepääsu õigusemõistmisele; arvestades, et õigusalane spetsialiseerumine soolisele vägivallale on osutunud tõhusaks, kuna see koondab eksperditeadmisi, parandab kohtuasjade haldamist ning edendab sootundlikumat ja ohvrit toetavamat keskkonda[6];

J. arvestades, et ahistamine töökohal ja poliitilisel, kohtulikul, akadeemilisel või veebipõhisel tasandil, on takistus, mis tõkestab naiste juurdepääsu õigusemõistmisele ning avalikus ja otsuseid tegevas rollis tööle asumist või seal püsimist; arvestades, et laialt levinud internetivägivallal, vaenukõnel ja vaenukuritegudel, mis on üha enam suunatud naiste ja tütarlaste vastu, on tõsised tagajärjed nende igapäevaelule, need piiravad nende osalemist avalikus elus ja kahjustavad nende võrdset esindatust;

K. arvestades, et relvakonfliktid, sundränne, kliimamuutuste tagajärjed ja humanitaarhädaolukorrad süvendavad olemasolevat ebavõrdsust ja nõrgestavad kaitsesüsteeme, jättes naised ja tütarlapsed suuremasse soolise vägivalla ohtu, mis hõlmab sundabielusid, seksuaalvägivalda transiidi ajal, inimkaubandust, soolist vägivalda vastuvõtu- või varjupaigakeskustes ning seksuaalvägivalla ja piinamise kasutamist sõjarelvana; arvestades, et konfliktidega seotud seksuaalvägivald on endiselt üks kõige levinumaid inimõiguste rikkumisi, mida kasutatakse tsiviilelanikkonna terroriseerimiseks, vastupanu mahasurumiseks ja kogukondade hävitamiseks ning mis on rahvusvahelise õiguse kohaselt sõjakuritegu, inimsusvastane kuritegu või genotsiidile kaasaaitav tegu; arvestades, et ÜRO naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava on tänapäevaste ülemaailmsete rahu- ja julgeolekuprobleemidega tegelemisel kesksel kohal; arvestades, et jätkuvad relvakonfliktid ning tekkivad ja üha keerukamad julgeolekuohud mõjutavad ebaproportsionaalselt naisi ja tütarlapsi ning on toonud kaasa nende staatuse halvenemise, millel on kahjulikud tagajärjed nende inimõiguste täielikule kasutamisele kogu maailmas;

L. arvestades, et Istanbuli konventsioon on üks arenenumaid

---

6 ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Agentuur, „Handbook for National Action Plans on Violence against Women“ (Naistevastast vägivalda käsitlevate riiklike tegevuskavade käsiraamat), 2012.

rahvusvahelisi õigusakte, millega kehtestatakse siduvad kohustused soolise vägivalla ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks;

M. arvestades, et naiste seksuaal- ja reproduktiivtervise ja -õiguste rikkumine, sealhulgas turvalise ja seadusliku aborditeenuse keelamine ning kõik sünnitusabiga seotud ja günekoloogilise vägivalla vormid on sooline vägivald ja rikuvad põhilisi inimõigusi; arvestades, et püsivate sotsiaalsete normide kohaselt on sooline vägivald seadustatud, juurdepääs tervishoiuteenustele, sealhulgas seksuaal- ja reproduktiivtervishoiule, on piiratud, tasustamata hooldustööd teevad peamiselt naised ja naiste juhtimisvõimalused on piiratud; arvestades, et juurdepääs seksuaal- ja reproduktiivtervishoiule, sealhulgas ohutule ja seaduslikule abordile, on põhiline inimõigus, mida tuleb kaitsta kogu maailmas; arvestades, et miljonitel naistel puudub endiselt selline juurdepääs, mis tekitab neile füüsilist kahju ning majanduslikku ja psühholoogilist stressi; arvestades, et kodanikuühiskonna organisatsioonide ja inimõiguste kaitsjate, eelkõige seksuaal- ja reproduktiivtervist ning seonduvaid õigusi toetavate organisatsioonide vastu suunatud ähvardused ja rünnakud sagenevad murettekitava kiirusega;

N. arvestades, et vägistamine on endiselt laialt levinud inimõiguste rikkumine ning seda kasutatakse sageli sõjarelvana tsiviilelanikkonna terroriseerimiseks ja kogukondade hävitamiseks; arvestades, et sellega seoses on vaja kiiresti tegutseda, et teha lõpp karistamatusele ja tagada vägistamise ohvritele õiglus;

O. arvestades, et kohtulikud stereotüübid ja valitsevad soonormid koos ebapiisava teabega võivad takistada vägivalla ohvriks langenud ja selle üle elanud naiste ja tütarlaste tõhusat juurdepääsu õiguskaitsele; arvestades, et sooline vägivald ja soopõhised takistused naiste juurdepääsul õigusemõistmisele võivad mõjutada nende täielikku osalemist avalikus elus; arvestades, et selline olukord õõnestab naiste ja tütarlaste usaldust kohtusüsteemi vastu ning aitab kaasa teatamata jätmisele, eriti soolise vägivalla juhtumite puhul; arvestades, et paljud ellujäänud kogevad jätkuvalt ohvrisüüdistust, häbimärgistamist, kättemaksuhirmu ja teisest ohvristamist, mis heidutab neid veelgi õiglust otsimast;

P. arvestades, et soolised stereotüübid, misogüünia ja seksism kohtusüsteemis suurendavad jätkuvalt soolist ebavõrdsust, põlistades kallutatud hoiakuid, diskrimineerivaid tavasid ja ebavõrdset võimudünaamikat; arvestades, et need süsteemsed tõkked vähendavad naiste usaldust õigusemõistmise taotlemise vastu, piiravad nende õiglast esindatust ning aitavad kaasa ebaõigluse püsimisele ja marginaliseerimisele õigusmenetlustes; arvestades, et sooliste eelarvamuste ja stereotüüpide esinemise kohtusüsteemis paljastas ja mõistis täielikult hukka MeToo liikumine, mille raames ergutati naisi ja tütarlapsi kõigis maailmajagudes endast märku andma ning näidati, et vaatamata erinevale

sotsiaalsele, majanduslikule ja õiguslikule kontekstile on probleemid, millega naised ja tütarlapsed kohtusüsteemides silmitsi seisavad, väga sarnased ja eeldavad seetõttu kooskõlastatud tegevust;

1. edastab nõukogule järgmise soovituse:

   a) kinnitada veel kord ELi kindlat pühendumust soolisele võrdõiguslikkusele ning tagada naiste ja tütarlaste õiguste täielik rakendamine kõigis ELi välistegevuse aspektides, sealhulgas arengu-, kaubandus- ja välispoliitikas, kasutades selleks piisavalt rahastatud, kaasavat ja intersektsionaalset lähenemisviisi, mis seab kahtluse alla soostereotüübid ja põhineb mittediskrimineerimise põhimõttel, et edendada kiiresti soolist võrdõiguslikkust;

   b) tagada Euroopa Parlamendi ning selle naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni täielik kaasamine otsustusprotsessi seoses ELi seisukohaga ÜRO naiste staatuse komisjoni 70. istungjärguks; tagada, et parlamendil oleks enne läbirääkimisi piisav teave ning juurdepääs ELi seisukohta käsitlevale dokumendile; parandada veelgi rohkem institutsioonidevahelist koostööd, sealhulgas läbirääkimiste ajal, et võtta parlamendi prioriteete nõuetekohaselt arvesse; rõhutada, et naiste osalemine ja juhtroll otsuste tegemisel, sealhulgas välispoliitikas ja rahu tagamisel, on endiselt puudulik; tunnistada, et uuringutest nähtub, et naiste aktiivsel osalusel sõlmitud rahukokkulepetel on paremad kestlikkuse ja tulemuslikkuse väljavaated[7]; märkida, et hiljutistes ülemaailmsetes hinnangutes rõhutatakse, et hoolimata praegustest kohustustest on edusammud naiste täieliku, võrdse ja sisulise osalemise ning juhtimise edendamisel rahu- ja julgeolekuprotsessides endiselt piiratud;

   c) kinnitada veel kord ELi pühendumust soolisele võrdõiguslikkusele kui horisontaalsele prioriteedile; toetada ja edendada selliseid väärtusi nagu mitmekesisus, võrdsus ja kaasatus; rõhutada vajadust töötada välja terviklik vahend, et jälgida demokraatia tagasilangust ja taandarengut naiste õiguste valdkonnas, mis on omavahel lahutamatult seotud, ning nende vastu võidelda; võtta juhtroll ülemaailmses võitluses soolise võrdõiguslikkuse valdkonna tagasilöökide vastu ning mõista karmilt hukka niisuguste soolise võrdõiguslikkuse ja õiguste vastu suunatud liikumiste poolsed rünnakud, mis levitavad valesid, õõnestavad demokraatiat ning on suunatud naiste ja LGBTIQ+ kogukonna liikmete õiguste vastu;

---

7 Uuring „Women’s role in peace processes“ (Naiste roll rahuprotsessides), Euroopa Parlament, liidu sisepoliitika peadirektoraat, kodanike õiguste ja põhiseadusküsimuste poliitikaosakond, mai 2019.

d) tagada, et Euroopa ja rahvusvahelised vahendid oleksid täiendavad ja ambitsioonikad ning sisaldaksid kindlaid ja sisulisi sätteid naiste ja tütarlaste võimestamiseks ja õiguskaitse kättesaadavuse tagamiseks; rõhutada, et õigus tasuta õigusabile ja õiguslikule toetavale tegevusele on oluline, et tagada kõigile üldine ja võrdne juurdepääs õigusemõistmisele ning tulemuslik osalemine asjaomastes menetlustes; rõhutada lisaks, et puuetega inimesed, eelkõige puuetega naised ja tütarlapsed, seisavad silmitsi struktuursete ja praktiliste takistustega juurdepääsul õigusemõistmisele ja avalikus elus osalemisel; rõhutada vajadust erimeetmete järele, et tagada nende täielik kaasamine ja üldine juurdepääs tõhusale kaitsele; tagada, et EL näitaks üles tugevat juhtrolli ja võtaks vastu ühtse seisukoha kaasavate ja erapooletute kohtusüsteemide suhtes; toetada terviklikke õigusraamistikke, mis kaitsevad naiste õigusi ning tagavad naiste, tütarlaste ja inimeste täieliku ja võrdse osalemise kogu nende mitmekesisuses nii riikliku kui ka rahvusvahelise õiguse alusel; nõuab, et tagataks ja edendataks ohvrite õigust õigeaegsele õigusrikkuja makstud hüvitisele kriminaalmenetluses ning vahetataks parimaid tavasid, et vältida teisest ohvristamist, sealhulgas riiklike regressimehhanismide kaudu;

e) võtta meetmeid, et täielikult täita soolise võrdõiguslikkuse ja naiste võimestamise valdkonnas võetud kohustusi, tagades naiste võrdsete inimõiguste ja põhivabaduste kaitse ilma diskrimineerimiseta, et edendada nende osalemist avalikus elus;

f) rõhutada emadust propageeriva ja toetava avaliku poliitika toetamise tähtsust;

g) rõhutada, kui oluline on tagada naistele ja tütarlastele tegelik juurdepääs õigusemõistmisele kõigil tasanditel, sealhulgas selged teatamiskanalid ning kaitse- ja toetusmeetmete kiire menetlemine; kõrvaldada takistused, eelkõige ebasoodsas olukorras olevate ja vähekaitstud naiste rühmade puhul, kes seisavad sageli silmitsi takistustega õiguskaitse kättesaadavusel, mis on tingitud piiratud ja alarahastatud ressursside mitmekordistavast mõjust kohtusüsteemis, samuti sotsiaal-majanduslikest ja sotsiaal-kultuurilistest teguritest ning läbipõimunud diskrimineerimisest; tagada soolise vägivalla juhtumite korral piisavad ohvrikesksed tugi- ja kaitseteenused ning ennetama mis tahes vormis teisest ohvristamist politseile teatamisel või kohtumenetluse ajal; rõhutada, et majanduslik ebavõrdsus on endiselt oluline takistus õiguskaitse kättesaadavusele;

h) rõhutada vajadust tunnistada sooline apartheid Rooma statuudi kohaselt inimsusvastaseks kuriteoks ja toetada selle rahvusvahelist tunnustamist, et tagada õiguskaitse

kättesaadavus, vastutus ja võimalus esitada süüdistus rahvusvahelistes kohtutes; toetada ÜRO soolise apartheidi naiste ja tütarlaste diskrimineerimise töörühma määratlust kui tegevust soolise diskrimineerimise ja domineerimise institutsionaliseeritud süsteemis;

i) tagada soolise vägivalla psühholoogilise, vaimse, füüsilise, sunni- ja finantsmõjuga seotud parimate tavade vahetamise, sealhulgas õigusalase koolituse kaudu; kohustuda lisama soolise perspektiivi kohtuotsuste tegemisse ja innustada seda; soodustada võimalust pakkuda ohvritele taotluse korral naissoost advokaate; edendada ohvritega kokku puutuvate ametnike, sealhulgas politseiametnike, prokuröride ja kohtunike sootundlikku ja ohvrikeskset koolitamist kooskõlas nende ülesannetega, et vältida teisest ohvristamist, võidelda sooliste stereotüüpide ja eelarvamuste vastu ning tagada ohvrite lugupidav, traumatundlik ja mittediskrimineeriv kohtlemine;

j) rõhutada, kui oluline on tagada, et naistel ja tütarlastel oleks kohtumenetluse igas etapis kättesaadav, terviklik ja sidus teave oma õiguste, toetuse ja kaitse kohta, eelkõige naistevastase vägivalla või perevägivalla juhtumite korral, sealhulgas teadlikkuse suurendamise algatuste kaudu; rõhutada vajadust toetada rohujuure tasandi õigusliku mõjuvõimu suurendamise programme, mis aitavad naistel ja tütarlastel mõista ja kasutada oma õigusi, ning soodustada nii üldiste kui ka spetsialiseeritud tugiteenuste loomist kuriteoohvritele ning tagada nende tõhus koordineerimine ja suunamismeetodid; rõhutada nende teenuste keskset rolli ohvrite teavitamisel nende õigustest ja õigusemõistmisele juurdepääsu hõlbustamisel; tagada, et ohvritele antav teave on kergesti kättesaadav ja lihtsas keeles; edendada ohvriabiliinide olemasolu ja kasutamist ning tagada nende kättesaadavus eri kanalite, sealhulgas telefoni ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kaudu; tunnistada, et piiratud ligipääs info- ja kommunikatsioonitehnoloogiale paljudes maailma riikides takistab naiste ja tütarlaste potentsiaali täielikku ärakasutamist;

k) kohustuda tagama ohvritele juurdepääsu õigusabile alates tsiviil- või kriminaalmenetluse algusest ning edendama seda lähenemisviisi kogu maailmas koos rahvusvaheliste partneritega; nõuda soolise perspektiivi lisamist kõikidesse poliitikavaldkondadesse, õigusaktidesse, menetlustesse, programmidesse ja tavadesse, et tegeleda naiste ja tütarlaste ees seisvate konkreetsete takistustega, sealhulgas piiratud teadlikkusega õigustest, diskrimineerivatest hoiakutest ja soolistest stereotüüpidest kohtusüsteemides ning eriteenuste ebapiisava kättesaadavusega, eelkõige maapiirkondades ja äärealadel; edendada tava hinnata naiste ja tütarlaste õigust tasuta õigusabile üksnes nende endi rahaliste vahendite alusel,

sõltumata nende abikaasade, partnerite või perekondade sissetulekust, mis on eriti oluline soolise vägivalla juhtumite puhul; rõhutada, kui olulised on sooliselt eristatud andmed õiguskaitse kättesaadavuse, kohtuasjade tulemuste, õigusabi kasutamise ja takistuste kohta, et toetada tõenditel põhinevat poliitikakujundamist;

l) edendada naiste juhtimist, võrdset osalemist ja naiste suuremat esindatust kohtusüsteemis ja selle juhtorganites ning astuda aktiivseid samme, et edendada vähemustesse ja tõrjutud rühmadesse kuuluvate naiste laialdast juurdepääsu õiguselukutsele, eesmärgiga kõrvaldada kohtusüsteemi struktuursed tõkked ning edendada õiglast ja esinduslikku kohtusüsteemi, tagades seeläbi võrdsed võimalused;

m) edendada ja toetada konkreetseid tegevusi ja meetmeid, et tagada naiste osalemine ja juhtroll avalikus elus otsuste tegemisel, sealhulgas välispoliitika, kaitse ja julgeoleku ning konfliktide ja kriiside ennetamise, ohjamise ja lahendamise valdkonnas; rõhutada vajadust ühise jälgimismetoodika järele, et koguda andmeid naiste osalemise kohta nendes sektorites;

n) toetada ja edendada aktiivselt naiste diskrimineerimise likvideerimise komitee 2024. aasta üldist soovitust nr 40 otsustussüsteemides naiste võrdse ja kaasava esindatuse kohta, mis on määratletud naiste ja meeste (kogu nende mitmekesisuses) 50 : 50 võrdsusena võrdsel juurdepääsul otsustussüsteemidele ja nende raames võrdsete volituste omamisel;

o) innustada naiste sisulist osalemist välis-, julgeoleku- ja kaitsepoliitika ning konfliktide lahendamise kõigil otsustustasanditel nii ELis kui ka kogu maailmas;

p) võtma meetmeid, et kiiresti ja täielikult täita olemasolevad soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamisega seotud kohustused, tagades naiste võrdsete inimõiguste ja põhivabaduste kaitse ilma diskrimineerimiseta, sealhulgas tugevate avalike institutsioonide ja poliitika kaudu, mis tagavad võrdsed võimalused, et edendada nende tõhusat ja täielikku osalemist avalikus elus, hõlbustades seeläbi nende osalemist otsustusprotsessides; mõista hukka naiste vastu suunatud vihakõne internetis ja selle mõju nende osalemisele avalikus elus ning toetada naiste ja tütarlaste meediapädevuse ja digitaalse turvalisuse programme;

q) rõhutada, et naiste ja naiste õigustega tegelevate organisatsioonide võimestamine ning naiste osalemise toetamine välispoliitikas ja konfliktidega seotud otsuste tegemises soodustavad kogukondade jaoks paremaid tulemusi,

juurdepääsu õigusemõistmisele ja püsivamat rahu; mõista selgelt hukka hiljutised rahastamiskärped naiste, naiste õiguste ja kodanikuühiskonna organisatsioonide puhul, kes võitlevad soolise vägivalla vastu ja suurendavad naiste juurdepääsu õigusemõistmisele; tagada lisaks feministlike ja LGBTIQ+-organisatsioonide, eelkõige kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ahenemise ja valitsusväliste organisatsioonide vastu suunatud piiravate seaduste tõttu rünnaku all olevate rohujuuretasandi rühmade kestlik rahastamine ja õiguskaitse;

r) kaitsta ÜRO naiste staatuse komisjoni volitusi, pidades silmas Ameerika Ühendriikide ja vastavusse viidud riikide jõupingutusi kokkulepitud soolise võrdõiguslikkuse prioriteetide nõrgendamiseks, ning väljendada muret, et selline poliitiline surve koos soolise võrdõiguslikkuse programmide rahastamiskärbetega võib õõnestada naiste staatuse komisjoni tulemuslikkust ja usaldusväärsust; suurendada arenguabi rahastamist, et kompenseerida puudujääki, mis on jäänud pärast USA Rahvusvahelise Arengu Ameti poolse rahastuse lõpetamist; kinnitada taas oma täielikku toetust ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Agentuuri (UN Women) tööle, mis on keskne osaleja ÜRO süsteemis, mille eesmärk on edendada kõigi naiste õigusi ja tuua kokku kõik asjaomased sidusrühmad, et tekitada poliitilisi muutusi ja koordineerida meetmeid; nõuda tungivalt, et kõik ÜRO liikmesriigid ja EL tagaksid agentuuri UN Women piisava rahastamise; pühenduda soolise võrdõiguslikkuse ja naiste õiguste, sealhulgas seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste piisavale rahastamisele;

s) kohaldada soolise võrdõiguslikkuse peavoolustamist ja sooteadlikku eelarvestamist kõigis ELi poliitikavaldkondades, sealhulgas välistegevuses; rõhutada, et riigid peavad eraldama piisavalt ja prognoositavalt rahalisi vahendeid sooteadliku õigusabi ja tugiteenuste jaoks, eelkõige soolise vägivalla üleelanute jaoks, ning piisava juurdepääsu hüvitisele, kuna olemasolevad tõkked mõjutavad naiste juurdepääsu õigusemõistmisele ebaproportsionaalselt; rõhutada, kui oluline on tegeleda praktiliste, piirkondlike ja juurdepääsetavusega seotud tõketega, mis takistavad naiste ja vähekaitstud rühmade juurdepääsu õigusemõistmisele, eelkõige maapiirkondades, äärealadel ja majanduslikult ebasoodsas olukorras olevates piirkondades; rõhutada puuetega naiste, eakate naiste ja üksikvanemate ees seisvaid spetsiifilisi probleeme, sealhulgas füüsilise ligipääsetavusega seotud takistusi ja kohandatud tugiteenuste puudumist; tunnistada, et õigusabi on sageli krooniliselt alarahastatud või alahinnatud, mis loob veel ühe takistuse kriisiolukordades olevatele naistele, kes otsivad juurdepääsu õiguskaitsele, mis mõjutab ebaproportsionaalselt madalamal sotsiaal-majanduslikul positsioonil olevaid naisi ja

kõige kaitsetumaid naisi seoses õiguskaitse kättesaadavusega, kui nende õigusi rikutakse;

t) kinnitada veel kord ELi pühendumust soolise vägivalla, sealhulgas seksuaalvägivalla vastu võitlemisele ja selle karistamatuse lõpetamisele; toetada karistamatuse kaotamist soolise vägivalla kõigi vormide, sealhulgas perevägivalla, seksuaalvägivalla, inimkaubanduse ja kahjulike tavade puhul; kiirendada rahvusvaheliste kohustuste täitmist, et veelgi rohkem ennetada naiste- ja tütarlastevastase vägivalla kõiki vorme nii avalikus kui ka erasektoris ja neile reageerida, sealhulgas vägistamine, naiste suguelundite moonutamine, sundabielud, nn ümberpööramistavad, intiimse või manipuleeritud materjali nõusolekuta jagamine, süvavõltsingud ja tehisaru loodud sisu, küberjälitamine, küberahistamine, küberliputamine ning küberruumis vägivallale või vihkamisele õhutamine, vaenukõne ja vaenukuriteod; rõhutada, kui oluline on tegeleda tehisintellektiga manipuleeritud tehnoloogiast tuleneva ohuga, ning toetada ELi ja rahvusvahelisel tasandil jõulisemaid meetmeid internetivägivalla vastu, mis mõlemad mõjutavad ebaproportsionaalselt naisi ja takistavad nende täielikku osalemist avalikus elus; nõuda tungivalt, et väga suured digiplatvormid ja väga suured internetipõhised otsingumootorid võimaldaksid avalikku kontrolli oma iga-aastaste soolise vägivallaga seotud riskihindamiste ja leevendusmeetmete üle, et võimaldada paremaid teadusuuringuid ja lahendusi;

u) rõhutab, et seksuaal- ja reproduktiivtervisele ning seonduvatele õigustele, sealhulgas ohutule ja seaduslikule abordile juurdepääsu puudumine või keelamine on soolise vägivalla ning inim- ja põhiõiguste rikkumise vorm; nõuda jõupingutusi, et tagada laialdane ja võrdne juurdepääs seksuaal- ja reproduktiivtervisele ning seonduvatele õigustele kogu maailmas, ning kinnitada veel kord, et juurdepääs ohutule ja seaduslikule abordile on naiste seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste põhikomponent ja oluline nende kehalise autonoomia jaoks; nõuda kõigile ohutut juurdepääsu abordile, rasestumisvastastele vahenditele ja emade hooldusele, eelkõige erakorralistele rasestumisvastastele vahenditele, sugulisel teel levivate nakkuste testimisele ja kokkupuutejärgsele profülaktikale; tagada noortele naistele ja LGBTIQ+ kogukonna liikmete juurdepääs sootundlikele vaimse tervise teenustele, tunnistades, et vaimne tervis on osalemise ja võrdõiguslikkuse seisukohast ülioluline;

v) tagada, et ELi välispoliitika edendaks kestliku arengu eesmärkide saavutamise raames aktiivselt juurdepääsu seksuaal- ja reproduktiivtervisele ning seonduvatele õigustele;

w) korrata, et vägistamine on endiselt üks levinumaid inimõiguste

rikkumisi kogu maailmas; rõhutada, kui oluline on võtta vastu nõusolekupõhist vägistamist käsitlevad õigusaktid, mis on naiste- ja tütarlastevastase seksuaalse vägivalla vastu võitlemise tervikliku lähenemisviisi oluline osa; toetada vägistamise nõusolekupõhist määratlemist ülemaailmse standardina, mille eesmärk on tõhustada õiguskaitset ja tagada, et seksuaalvägivalda määratletakse nõusoleku puudumise, mitte ainult vägivalla, sunni või ähvarduse kasutamise kaudu; propageerida põhimõtet, et ohvrite vaikimine ja vastupanu puudumine ei kujuta endast nõusolekut; rõhutada, et ei eelnevat nõusolekut ega olemasolevat suhet ei saa mõista nii, et see tähendab jätkuvat või tulevast nõusolekut mis tahes muuks seksuaalaktiks; kutsub sellega seoses kõiki riike üles võtma kasutusele vägistamise nõusolekupõhise määratluse ja tagama ohvritele juurdepääsu õigusemõistmisele;

x) mõista kõige karmimalt hukka vägistamise ja muude seksuaalvägivalla vormide kasutamine sõjarelvana ning tuletada meelde, et selline käitumine on rahvusvahelise õiguse kohaselt sõjakuritegu või inimsusvastane kuritegu; teha aktiivselt tööd selle nimel, et tagada seda liiki kuritegude eest süüdistuste esitamine ja vastutusele võtmine rahvusvahelisel tasandil ja kogu maailmas rakendatava inimõiguste rikkujate vastase ELi sanktsioonirežiimi kohaldamise kaudu; suurendada toetust rahvusvahelistele jõupingutustele dokumenteerida ennetusmeetmete nimel need kuriteod käimasolevates konfliktides; nõuab lisaks, et aktiivselt toetataks kõiki algatusi, mille eesmärk on tagada toimepanijate vastutusele võtmine ja õiguskaitse kättesaadavus vägistamise kui sõjarelva ohvritele, tunnistades, et vastavalt ÜRO Julgeolekunõukogu määrusele 1820 (2008) on vägistamine ja muud seksuaalse vägivalla vormid sõjakuriteod, inimsusvastased kuriteod või genotsiidile kaasaaitavad teod; edendada Eurojusti tihedat koostööd Rahvusvahelise Kriminaalkohtuga sõja ajal toime pandud vägistamise, väärkohtlemise ja muude seksuaalse vägivalla vormide dokumenteerimisel Ukrainas ning kutsuda ELi, Eurojusti ja Rahvusvahelist Kriminaalkohut üles veelgi tugevdama koordineeritud, traumateadlikke ja ohvrikeskseid dokumenteerimispüüdlusi ning koostööraamistikke muude konfliktipiirkondade jaoks kogu maailmas, et tagada ohvrite tuvastamine, kaitse ja juurdepääs õigusemõistmisele;

y) rõhutada, kui oluline on transsooliste naiste täielik tunnustamine naistena, märkides, et nende kaasamine on soolise võrdõiguslikkuse ja vägivallavastase poliitika tulemuslikkuse seisukohast väga oluline; nõuda transsooliste naiste tunnustamist ja võrdset juurdepääsu kaitse- ja tugiteenustele;

z) kutsuda kõiki riike, kes ei ole veel Istanbuli konventsiooni

ratifitseerinud, seda tegema ning edendama naistevastase vägivalla ja perevägivalla vastu võitlemise terviklike standardite ülemaailmset vastuvõtmist;

aa) kutsuda valitsusi ja rahvusvahelisi organeid üles tegelema konkreetsete riskidega, millega naised ja tütarlapsed vastuvõtukeskustes kokku puutuvad ning parandama vanuse hindamise menetlusi;

ab) toetada tütarlaste õigust kaasavale, õiglasele ja kvaliteetsele haridusele, mis on mõjuvõimu suurendamise ja soolise võrdõiguslikkuse saavutamise peamine liikumapanev jõud, andes neile teadmised, oskused, võimalused ja suutlikkuse, mis on olulised kogu nende eluks, võimaldades neil nõuda oma õigusi, pääseda juurde õigusemõistmisele, osaleda täielikult avalikus elus ja võidelda soolise vägivalla vastu; juhib tähelepanu sellele, kui oluline on edendada naiste mõjuvõimu suurendamist kaasava, õiglase ja kvaliteetse hariduse, koolituse ja elukestva õppe kaudu, mis on äärmiselt olulised sooliste stereotüüpide, hoiakute ja eelarvamuste vastu võitlemiseks kõigis nende mõõtmetes ning püsiva ebavõrdsuse vastu võitlemiseks; tuletada meelde, kui oluline on ennetada soolist vägivalda asjakohaste kampaaniate ja muude meetmete abil, sealhulgas suurendades digimeediapädevust, samuti asjakohase ja sihipärase hariduse kaudu eakohaste ja terviklike suhete ja seksuaalsuse kohta, et suurendada teadmisi kehalise puutumatuse kohta; rõhutada vajadust sügavama arusaamise järele õigustevastastest ja soolise võrdõiguslikkuse vastastest liikumistest, sealhulgas desinformatsioonist soolise võrdõiguslikkuse, mm incel-nähtuse ja misogüünia ning eelkõige nende internetis avaldumise kohta, mida tuntakse nn manosfäärina; toetada aktiivsemat poliitikat nende nähtuste ja nende narratiivide vastu võitlemiseks;

ac) rõhutada, et sõjal ja konfliktidel on naistele ebaproportsionaalne ja laastav mõju, ning toetada rahu ja kaasavaid läbirääkimisi kogu maailmas, mis on olulised viisid konflikti ning vägivalla lõpetamiseks, millega naised ja tütarlapsed nendes oludes kokku puutuvad; tunnustada märkimisväärset tööd, mida teevad konfliktipiirkondades ÜRO rahuvalvemissioonidel osalevad naised; rõhutada, et naiste õigused ja sooline võrdõiguslikkus on õigusriigi ning vastupanuvõimelise ja kaasava demokraatia jaoks hädavajalikud; rõhutada murega, et miljonid naised ja tütarlapsed kogevad eelkõige konfliktide ja sundrände kontekstis jätkuvalt diskrimineerimist, vägivalda ning nende väärikuse ja teovõime eitamist;

ad) kohustada ELi järgima välis-, arengu- ja julgeolekupoliitikat, mis on kaasav ja valdkonnaülene, seades esikohale naiste ja LGBTIQ+ inimõiguste kaitsjate vajadused;

ae) rõhutada, et naisetapp, mis on määratletud naiste ja tütarlaste soopõhise tapmisena, on soolise vägivalla üks äärmuslikumaid vorme ja üldiste põhiõiguste raske rikkumine; mõista teravalt hukka selle kuriteo ühtlustatud määratluse puudumine ning püsivad vastuolud seda kuritegu käsitlevate andmete kogumisel ja nendest teatamisel, mis takistab tõsiselt tõhusat ennetamist ja tõenditel põhinevat poliitikakujundamist; nõuda selle kuriteo ülemaailmset tunnistamist ja ülemaailmseid püüdlusi naisetapu kaotamiseks;

2. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev soovitus nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale ning teavitamise eesmärgil ELi inimõiguste eriesindajale.